

קיום ישראל בתוך הגלויות

ועוד מבואר במדרש הגדול [דברים כט, ט, וכן הוא בפסיקתא חדתא לחנוכה], על הפסוק בספר קהלת [א, ד]: "דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת", שלכאורה יש להקשות, וכי העולם עומד לעולם, והרי כבר אמר הנביא ישעיה [נא, ו]: "כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תִּבְלֶה", ומשמע שהעולם עתיד להתבלות ולהיחרב, וכן נאמר [קהלת ג, כ]: "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר", ומשמע שאפילו גלגלים ומזלות עתידים לשוב אל העפר ולהחרב?

(**ואגב**, מן הפסוק הנזכר בנביא ישעיה "והארץ כבגד תבלה", אנו למדים שכאשר אדם רואה שחבירו קנה בגד חדש, יאמר לו "תבלה ותחדש" [רמ"א אורח חיים רכג, ו], ולא יאמר לו "תתחדש" לבד, שכוונת "תבלה" אינה שהבגד יקרע ויהיה בלוי מהרה, אלא אדרבא, שיזכה ללבוש בגד זה לאורך שנים רבות עד שיבלה מרוב שימוש, וכאילו אומר לו: תזכה לחיות לאורך ימים ושנים, ולא תמות מהרה, ותשאיר אחריו את בגדיך שלמים וחדשים, ומוסיפים ואומרים "תבלה ותתחדש", שלאחר שילבש הבגד זמן רב, יזכה להתחדש עוד בבגד נוסף. וכך היה מור אבי ז"ל מזהיר מאוד בכך, לומר: "תבלה ותתחדש". וביאר, שחלילה כשאומר "תתחדש", כאילו משמע שיסתלק מהעולם ויבוא בגלגול מחדש, חס ושלום).

ומבאר המדרש, שכוונת הכתוב לשאר מלכי אומות העולם אשר הצירו והרעו לישראל במשך הדורות, שהם כולם נעלמו ושבּוּ אל העפר ולא נשאר מהם זכר, אבל "והארץ לעולם עומדת", אלו ישראל אשר יישארו לנצח נצחים, שנשמת ישראל קיימת לעולם ולעולמי עולמים.

וכמה צדקו ונאמנו דבריו הקדושים, ודבר זה הוא לימוד גדול לכל אדם מישראל, שיתבונן בפלא הגדול הזה, איך בכל דור ודור עלתה מלכות אחת ונישאה מעל העולם כולו, והיו בונים להם בירות נשגבות, וחושבים שיהיו שולטים על העולם כולו לנצח נצחים. אבל הקב"ה משפיל גאים, וכחלוף זמנם נעלמו וירדו מעל במת ההיסטוריה, עד שאין איש זוכר אותם כלל ועיקר, ומלכות אחרת קמה תחתם, וגם היא בבוא זמנה נעלמה. אבל ישראל, "המעט מכל העמים" [דברים ז, ז], למרות כל הרדיפות והשמדות, עומדים קיימים ואיתנים.